

УДК 7.071

*Мойсюк О.С. – аспірантка ІМФЕ
ім. М.Рильського НАНУ*

ТРАДИЦІЙНА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОЛЕГА ЗЕМНУХОВА: КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ВЕКТОР

Актуальність дослідження обумовлена значним інтересом громадськості до багатогранної творчості Олега Земнухова, який лише декілька років тому започаткував виробництво конопляного взуття на Житомирщині.

Традиційний та інноваційний аспекти його діяльності полягають у пріоритетних завданнях, а саме інновація вбачається у створенні полотняного взуття, а традиція – у використанні домотканого матеріалу, народних технік та орнаментики. Оскільки у науково-популярній літературі його культурно-мистецька діяльність до сьогодні ще не знайшла своє відображення, у даній статті поставлено за мету це реалізувати.

Ткацтво, як одна з найяскравіших галузей декоративно-ужиткового мистецтва, виступає як визначне явище в культурній творчості Полісся, зокрема на Житомирщині, оскільки ця сфера гармонійно поєднана не лише з життєдіяльністю людини та функціонально-естетичними категоріями, але й з культурною діяльністю краю.

Унаслідок низки об'єктивних чинників, на цій території збереглися багатівікові традиції, поєднанні з високим духовним рівнем та народнопоетичною ментальністю населення і спонукали до залучення цих традицій у дозвілєву діяльність навіть у скрутні часи, аби підтримувати український менталітет.

Сьогодні спостерігається зацікавлення цим видом мистецтва, адже сучасні етнофестивалі, виставки, інші культурно-мистецькі акції, акцентуючи увагу різних соціально-демографічних груп населення і демонструючи духовно-матеріальні надбання народу, що відображено у художньо тканих та вишитих традиційних виробках, виховують у глядача високі моральні цінності й шанобливе ставлення до української культури.

На Житомирщині, поряд з акціями, спрямованими на модернізацію художніх образів та експериментальними пошуками, що набули потужного розвитку наприкінці ХХ – поч. ХХІ століть, у с. Немиринці Ружинського р-ну щорічно (6 липня), організовуються фестивалі, на яких проводяться майстер-класи з різних видів цього мистецтва, у тому числі ткацтва – «Купальські роси», програма яких спрямована на збереження духовно-мистецького контакту з народними першоджерелами. За аналогічними критеріями Житомирський обласний центр народної творчості багаторазово організовує виставки-ярмарки, фестивалі. Наприклад, Обласні свята – «Обжинки-2011», народної творчості – «Рушники рідного краю» (2010-2011 рр.), декоративно-ужиткового мистецтва – «Майстерний червень» (12-19 червня 2011 р.), «Поліське весілля» (2011-2012 рр.) та ін., у святкуванні яких брали участь понад 100 майстрів народної творчості з різних районів Житомирщини. Основним акцентом виставки були вироби традиційної художньої вишивки і ткацтва (рушники, серветки, доріжки, настільники, наволочки, сорочки, блузи, картини). Організатори акції заохочують до участі як народних, так і професійних майстрів. Поряд із традиційними тканими та вишитими творами, кількісно переважають створені самодіяльними майстрами зразки. Серед творів великою увагою користуються вироби дизайнера й майстра-текстильника О.Земнухова.

Народився Олег 30 вересня 1975 р. на Житомирщині, в с. Красногірка Чуднівського р-ну. У 2 роки разом із батьками переїхав до Бердичівського району. У 9 років переїжджає до Житомира. Прагнучи бути вчителем, вступив до педагогічного університету ім. І.Франка на факультет біології, але після року навчання, зрозумівши, що це «не його справа», залишив навчання. З 1997 р. працював реалізатором взуття на житомирському ринку.

Друзі запропонували Олегу експортувати в Україну конопляне взуття з Голандії, де цей товар отримав популярність. Проте дизайнер схилився до думки про власне виробництво

такого взуття, що буде яскравим виразником та носієм українських традицій.

У пошуках конопляної сировини Олег не знайшов на теренах України жодного підприємства, яке б виготовляло цю сировину і тканини. Урешті-решт він потрапив до Глухова, де займалися селекцією технічних сортів даної рослини та порадили звернутися до Ірини Яківни Хохлової – наукового співробітника Київського університету технології і дизайну. Маючи здібності майстра і модельєра, а також за порадою Ірини Яківни, Олег у 2003 р. вступив до цього закладу [1].

Першу пару взуття дизайнер розробив разом із житомирським майстром-чоботярем, але на прохання Олега було зроблено чоловічі чоботи з льняного полотна (на той час ще не вдалося добути конопляне). Згодом, знайшовши старовинний рушник в одному з житомирських сіл, очевидно побутово-гігієнічний («утирач», «утиральник»), які виготовляли на теренах Житомирщини з грубішого конопляного або льняного полотна), дизайнер зробив чоловіче взуття та подарував друзям аби побачити його практичність. Спостерігаючи за цим процесом, що мав позитивний результат, Олег дійшов висновку, що потрібно розпочинати виготовлення ексклюзивного взуття з конопляного полотна, дотримуючись поліських традицій та, водночас, підкреслюючи ідивідуально-імпрізаційні авторські риси.

Творчий потенціал Олега віднайшов своє віддзеркалення у створенні взуття з домотканого конопляного полотна, що набуло розвитку, особливо після участі у теле-проекті контрактів «10 ідей для свого бізнесу» (2008 р.). Відродження давнього ремесла відкрило перед модельєром унікальну ринкову нішу, позбавлену конкурентів, оскільки ніхто в Україні не виготовляв конопляний одяг, тим більше – взуття.

Самобутність його творчості виявляється у тому, що майстер власноруч виготовляє конопляне полотно, а для виготовлення взуття він долучив до виробництва житомирські взуттєві майстерні, що погодилися виготовляти на замовлення своєрідні підошви. Не знаючи усіх технологічних та технічних особливостей ткацького ремесла, Олегу довелося шукати майстринь-ткаль на теренах Житомирщини та вчитися мистецтву ткацтва. В одному з житомирських сіл дизайнер придбав горизонтальний верстат.

Зрозумівши, що його бізнес ексклюзивний та прибутковий, Олег у 2004 році став підприємцем, створив та зареєстрував власну торгову марку «Hemps» (в перекладі – «коноплі»). У всесвітній інформаційній мережі створений сайт його компанії, що містить новинки його виробництва [2].

Чоловіче та жіноче взуття модельєр також продає на Андріївському узвозі, Сорочинській та інших ярмарках, виставках, фестивалях, зокрема, щорічному фестивалі «Поліське весілля» (м. Житомир). Таким чином на Сорочинській ярмарці у майстра придбала взуття Н.Матвієнко та відомий український режисер О.Санін. На замовлення поціновувача традиційного народного мистецтва – Колишнього Президента України В.Ющенка, Олегом виготовлено чоловіче ексклюзивне етновзуття з вишивкою. Серед постійних покупців – дружина та дочка українського письменника-фантаста О.Бердника.

У 2005 році підприємець уклав договір про співпрацю з Київським національним університетом технології та дизайну стосовно розробки технології промислового виробництва матеріалів із конопляної сировини з метою розширення свого бізнесу. До сьогодні він ще не має з цього користі, але сподівається, що в майбутньому отримана технологія буде корисною для його підприємницької діяльності. Нині Олег виготовляє вироби із закупленої в Сумах та Полтаві конопляної сировини. Ці осередки офіційно імпортують в Україну технічні сорти конопель, з якої згодом виготовляються нитки.

На початковому етапі майстер виготовляв лише літні моделі взуття, але тепер він розширив виробництво, що охоплює усі сезони. Тканину, призначену для осінньо-зимового взуття він промочує у конопляній олії, що надає готовим виробам вологостійкості. У 2008 році майстер запатентував «конопляні устілки з полином», які, як стверджує автор, мають антимікробні та лікувальні властивості [2]. Окрім полину, Олег використовує різноманітні лікувальні рослини: кропиву, звіробій, ехінацею, любисток, м'яту тощо. Чимало часу

майстер подорожував карпатськими селами з метою вдосконалення технологічних і технічних методів виготовлення конопляної тканини та шиття, що певним чином відобразилося у його роботах, виготовлених у 2008-2010 рр., зокрема їх художній оздобі.

Майстер має мету – впровадити у промислове виробництво нові технології з обробки конопляної сировини та виготовлення з неї тканини. Олег співпрацює з місцевими фермерами, Київським університетом технології та дизайну, асоціацією «Технічна конопля України», що дає певні результати, зокрема ним створена ворсова тканина з конопляного волокна з додаванням шовку та вовни, вище згадані устілки у взуття з конопляної пряжі та полину.

8 вересня 2012 року відбувся V міжнародний фольклорний фестиваль «Поліське весілля», на якому були відтворені поліські весільні обряди під час справжнього весілля організатора фестивалю О.Земнухова. За цим заходом спостерігали усі житомир'яни та гості міста. На святі лунали українські народні пісні, проводилися весільні обряди, а найголовніше, усі учасники були одягнені у традиційні поліські костюми.

Олег Земнухов – активний учасник різноманітних фестивалів, ярмарок, культурно-мистецьких акцій, які щорічно проводяться на теренах України. Його роботи знаходяться у різних куточках планети: США, країнах Африки та майже в усіх регіонах України. Про його творчість розповідають документальні фільми «Олег Земнухов – конопляних справ майстер» у програмі «Критична точка» на Рівненському телеканалі «Сфера» (2012 р.) та програмі «Про профі» на ЖОДТРК, що вийшла в ефір 14 січня 2013 р. [3]. Майстер працює над вивченням та збереженням народних традицій поліського ткацтва та вишивки, а в цьому допомагає йому дружина Катерина.

Список використаної літератури

1. *З інтерв'ю з Олегом Земнуховим, Житомир, 2012 р.* // Приватний архів автора.
2. *Олег Земнухов из Житомира – конопляных дел мастер.* – Режим доступа: www.hemps.zhitomir.org.
3. www.tvradiozt.com.ua.

Резюме

Аналізується культурно-мистецька діяльність дизайнера О.Земнухова, характеризуються культурні взаємини, що вплинули на формування ексклюзивного компонента традиційного костюму – взуття з конопляного полотна.

Ключові слова: культурно-мистецький, традиційний, інноваційний, конопляне взуття.

Summary

Moysuk O. Traditional and innovative activity of Oleh Zemnuhov: cultural and art aspect

The article devoted culture of art activities designer Oleg Zemnuhov. Considering problems development and form his professional work, and also describe cultural interrelation, which influence on the formation exclusive component of traditional costume, that is – shoes of hemp linen.

Key words: cultural of art, traditional, innovation, hemps shoes.

Надійшла до редакції 22.10.2012 р.